

USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ

ПРАЦЕВЛАШТУВАННЯ ЛЮДЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ПОТРЕБАМИ: путівник по законодавству та практиці.

Дана пілотна ініціатива виконується громадською організацією «Фундація прав людини» в рамках проекту «Об'єднуємося заради реформ», що реалізується міжнародною організацією Pact в Україні за підтримки Агентства США з міжнародного розвитку (USAID). Погляди авторів не обов'язково збігаються з офіційною позицією уряду США.

Наклад 500 примірників. Розповсюджується безкоштовно.

Видання посібника *«Працевлаштування людей з особливими потребами: путівник по законодавству та практиці»* за здійснено в рамках Пілотної Програми захисту прав та інтересів внутрішньо переміщених осіб з інвалідністю, що реалізується громадською організацією «Фундація прав людини» (www.uhrf.org) в рамках проекту «Об'єднуємося заради реформ» (UNITER), що реалізується Радою в Україні за підтримки Агенства США з міжнародного розвитку (USAID).

Укладач посібника – науковий консультант проекту, доктор юридичних наук, старший науковий співробітник **Ірина Яковець** (м. Харків)

Посібник присвячений питанням освіти та працевлаштування людей з особливими потребами з числа вимушених внутрішніх переселенців. У виданні наведено примірний алгоритм пошуку роботи або вступ на навчання, основні положення чинних законодавчих актів з цих питань, корисні посилання та поради.

У другій частині посібника наведено посилання на освітні програми та ресурси для людей з особливими потребами як в Україні, так і за її межами.

Видання буде корисним людям з особливими потребами, особами, що займаються питаннями працевлаштування у зв'язку з вимушеною зміною місця проживання, громадським активістам та всім, хто цікавиться питаннями дотримання прав уразливих категорій громадян.

ЗМІСТ

РОЗДІЛ 1. ПРАЦЕВЛАШТУВАННЯ: ІЗ ЧОГО ПОЧАТИ?	3
1.1. Нове життя: особистий план	3
1.1.1. Інформованість	3
1.1.2. Працевлаштування	4
1.1.3. Освіта	5
РОЗДІЛ 2. ЯКІ ВИ МАЄТЕ ПРАВА І ПІЛЬГИ ПРИ ПОШУКУ РОБОТИ АБО МОЖЛИВОСТЕЙ ДЛЯ НАВЧАННЯ?	6
2.1. Нормативне підґрунтя для забезпечення працевлаштування інвалідів	6
2.2. Хто розробляє індивідуальну програму реабілітації інваліда?	6
2.3. Для кого є обов'язковим виконання індивідуальної програми реабілітації?	7
2.4. Які заходи входять до складу професійної реабілітації?	7
2.5. Які заходи входять до складу трудової реабілітації?	8
2.6. Чи можуть не прийняти на роботу або звільнити з причини інвалідності?	9
2.7. Як отримати статус безробітного?	9
2.8. Що дає статус безробітного?	11
2.9. Чи поширюються на інвалідів норми про випробування при прийомі на роботу?	11
2.10. Які додаткові гарантії існують для працевлаштування внутрішніх вимушених переселенців?	12
2.11. Чи існують особливості законодавчого регулювання праці інвалідів після укладення трудового договору?	14
2.12. Чи повинна сприяти державна служба зайнятості у розвитку підприємницької діяльності особи?	14
2.13. Чи зберігається допомога при направленні безробітного на професійну підготовку, перепідготовку або підвищення кваліфікації?	15
2.14. Які є умови та порядок виплати матеріальної допомоги у період професійного навчання?	15
2.15. Які пільги та привілеї передбачені для працівників з інвалідністю?	16
РОЗДІЛ 3. МАПА МОЖЛИВОСТЕЙ (КОРИСНІ ПОСИЛАННЯ ТА ЛІНКИ)	19
3.1. Працевлаштування	19
3.2. Національні освітні заклади	19
3.3. Освітні програми за кордоном	23

РОЗДІЛ 1. ПРАЦЕВЛАШТУВАННЯ: ІЗ ЧОГО ПОЧАТИ?

1.1. Нове життя: особистий план

Вам може здаватися, що життя зруйноване: Ви залишили певне місце комфорту, в якому вже звикли жити і вирішувати власні проблеми, опинились у новому середовищі, яке сприймає Вас доволі неоднозначно.

Але це не привід опускати руки! Потрібно зібрати усі сили і почати будувати життя заново. Успішне інтегрування в суспільство, територіальну громаду має починатися якомога раніше та з урахуванням обставин як об'єктивного, так і суб'єктивного характеру. При цьому саме Ваші зусилля і можуть встановити тісні зв'язки з громадою та досягти успіху.

Не гаючись, почніть підготовку вже зараз! Використовуйте свій час з максимальною користю для себе - складіть особистий план початку нового життя і займіться його реалізацією.

Так, для того щоб інтеграція пройшла успішно і Ваше життя змінилось на краще, необхідна *робота*. Робота допомагає сформувати нехай невеликий, але легальний початковий капітал, зібрати кошти, які дозволять задовольняти свої потреби самостійно.

Також важливо *підтримувати зв'язки з родиною, громадськими та релігійними організаціями*, які готові допомагати людям з особливими потребами. Вони допоможуть Вам знайти рішення проблеми і допомогти Вам с самостійно жити. Саме сім'я і громадськість представляють собою основні ресурси, здатні сприяти Вам у пошуку роботи та пристосуванні до нових умов, знайти своє місце в громаді, нормально жити і працювати.

Перелік громадських організацій, що займаються вирішенням проблем інвалідів та вимушених переселенців у вашому регіоні, можна знайти в Інтернеті або звернувшись до місцевих органів влади, самоврядування або органів соціального захисту, які, як правило, не лише мають подібну інформацію, а й користуються нею для вирішення власних завдань.

Є багато установ, програм і людей, які можуть допомогти Вам! Необхідно обов'язково встановити з ними контакт.

Спробуйте попрацювати за чітким планом дій. Записуючи на папір Ваші цілі, Ви робите їх більш ясними і це допоможе чітко окреслити наявні можливості, а також визначити реальні кроки для досягнення поставленої мети.

І пам'ятайте: оптимісти швидше домагаються успіху, досягають своїх цілей.

1.1.1. Інформованість

Перш за все Вам необхідно чітко окреслити для себе проблему, для вирішення якої Вам необхідна певна інформація. Для цього є придатною будь яка, проте оптимальна інформація. Однак для різних людей інформація має різну цінність. Інформацію прийнято вважати цінною лише тоді, коли її можна використовувати, причому корисність інформації сильно залежить від її повноти, точності і своєчасності. Усвідомивши, що вам необхідна інформація, проясніть для себе наступні питання:

- Що треба дізнатися?
- Де (і в якому вигляді) може бути бажана інформація?
- Хто її може знати або дістати?
- Як (і в якому вигляді) її можна отримати?

Чіткі відповіді на початкові питання забезпечують розуміння проблеми, техніка вирішення якої залежить як від існуючих зовнішніх умов, так і від ваших знань, волі, досвіду, можливостей і винахідливості.

Так, перш ніж розпочати пошук роботи, доцільно визначитися з власними можливостями, бажаним часом праці, а також місцезнаходженням роботодавця. Чим чіткіше уявлення щодо подальшого працевлаштування Ви створите у своїй уяві, тим простіше Вам буде звузити коло потенційних місць праці та зберегти свій час.

1.1.2. Працевлаштування

Починаючи пошуки роботи, слід пам'ятати, що ми живемо у достатньо складні часи, коли пропозицій на ринку праці менше, ніж бажаючих отримати заповітну вакансію.

Однак, Ваші особливі потреби та статус вимушеного переселенця – це не завжди перепона, в ряді випадків – це козир та перевага над усіма іншими громадянами. І цим потрібно користуватися.

Водночас важливо, щоб Ви мали чітке уявлення про те, чим Ви бажаєте і можете займатися. Причому, ці плани повинні бути осмислені, проаналізовані, реальні для виконання і мати конкретні варіанти їх реалізації.

Досить часто на питання «Чим ти хочеш займатися?» Можна почути відповідь: «Піду працювати, але спочатку відпочину від стресу ...» Не рідко що такий «відпочинок» затягується на тривалий час. Тому важливо щоб п Ви буквально відразу, опинившись у новій місцевості, почали реалізовувати свій план, і у Вас не було б часу для «відпочинку». Для цього велике значення має Ваша власна активність і бажання змінитися.

Добрими відправними питаннями для пошуку роботи або одержання професії можуть бути: що мене цікавить і одночасно дозволяє розвиватися? Чи важливе заробляти багато грошей? Чи важливіше за все мати хороших товаришів по роботі? Чи хочу я мати роботу, на якій буду багато втомлюватися фізично? Наскільки важливо мати хорошого керівника? Чи хочу я вчитися далі? Яка праця потрібна в новому місці? Чи потрібно мені звертати увагу на свою сім'ю, дітей? Наскільки я готовий до того, щоб інвестувати власну активність в тривале навчання?

Буває, що у людини немає диплома/ сертифіката, можливо, він працював неофіційно протягом декількох років і тому не має сертифікат або диплом. Тоді Вам потрібно сісти за стіл і детально описати, з чим Ви фактично працювали, і на що згодяться Ваші реальні знання в ставленні до актуального на сьогоднішній день ринку праці.

Безумовно, знайти роботу в сучасних економічних умовах доволі складно, але полегшити це може планомірна діяльність з об'єктивної оцінки власних можливостей, вивчення потреб ринку, оволодіння необхідними навичками, відновлення документів або отримання професії. У самому

крайньому випадку контакти зі службою зайнятості та відновлення документів (у разі їх відсутності) допоможуть Вам стати на облік в якості безробітного, що забезпечить певний дохід і можливість без поспіху знайти роботу.

1.1.3. Освіта

Освіта - завжди додатковий плюс для людини, що шукає роботу. Це також перший крок до побудови власної кар'єри і показник розумового розвитку людини. Тому дуже важливо не витратити даремно наявний час, набагато важливіше отримати необхідну освіту.

Тим більше, що держава закріплює певні пільгові умови для цього – і ними потрібно скористатися. Здобути середню або професійну освіту під час відбування покарання нескладно. Було б, як то кажуть, бажання. Більш проблематично отримати освіту вищу. Звідси випливає, що необхідно спочатку визначитися з потребами в освіті, а потім вивчити можливості для реалізації цієї мети.

Освіта не завжди повинна бути формальною – з видачею диплому про набуття певної кваліфікації. Мова йде про освіту впродовж всього життя людини, неформальну освіту. Рада Європи також затвердила навчання протягом життя як один з основних компонентів європейської соціальної моделі. Таке навчання не обмежується лише сферою освіти; воно також є критичним чинником у сферах зайнятості й соціального забезпечення, економічного зростання і конкурентоспроможності. Проблематику безперервної освіти можна умовно розділити на дві основні сфери. Перша пов'язана з побудовою системи безперервної освіти як частини соціальної практики (соціально-освітній аспект безперервної освіти), друга – із процесом засвоєння людиною нового життєвого, соціального, професійного досвіду.

Тож, якщо з різних причин Ви не можете вступити у формальний навчальний процес – Ви маєте можливість підвищувати свою кваліфікацію на різноманітних курсах, які завершуються видачею не диплому встановленого зразка, а, приміром, всього на всього сертифікату, проте вони дають головне – знання і навички у певній сфері.

РОЗДІЛ 2. ЯКІ ВИ МАЄТЕ ПРАВА І ПІЛЬГИ ПРИ ПОШУКУ РОБОТИ АБО МОЖЛИВОСТЕЙ ДЛЯ НАВЧАННЯ?

2.1. Нормативне підґрунтя для забезпечення працевлаштування інвалідів

Законодавець констатує, що будь-яка людина, в тому числі й та, що має інвалідність, має право на працю. Кожна людина має право на працю, що передбачає можливість заробляти собі на життя працею, яку вона вільно обирає або на яку вільно погоджується.

Інваліди, які не досягли пенсійного віку, мають право бути зареєстрованими у державній службі зайнятості як безробітні.

Інваліди в Україні володіють усією повнотою соціально-економічних, політичних, особистих прав і свобод, закріплених Конституцією України та іншими законодавчими актами України. Не є винятком укладання інвалідами трудового договору та інші правовідносини, які виникають у зв'язку зі здійсненням ними трудової діяльності. Однак, навіть не зважаючи на це, у людей з особливими потребами і бажанням працювати виникають різні сумніви і запитання. Постараємось відповісти на них.

Дуже часто перед інвалідами постають питання, чи можуть вони працювати, де їх потенціал може бути застосований, хто має брати участь у процесі працевлаштування інвалідів, куди слід звертатися.

Відповідно до Закону України "Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні", з метою реалізації творчих і виробничих здібностей інвалідів та з урахуванням індивідуальних програм реабілітації їм забезпечується право працювати на підприємствах, в установах, організаціях, а також займатися підприємницькою та іншою трудовою діяльністю, яка не заборонена законом.

На практиці при прийомі на роботу роботодавець запитує у інваліда серед інших документів й довідку про встановлення групи інвалідності, але при цьому **ні роботодавець, ані особа, яка працевлаштовується, часто не знають, що документом, що визначає види, форми й обсяг реабілітаційних заходів, оптимальні строки їх здійснення та конкретних виконавців, є індивідуальна програма реабілітації інваліда.**

2.2. Хто розробляє індивідуальну програму реабілітації інваліда?

Індивідуальна програма реабілітації інваліда розробляється відповідно до Державної типової програми реабілітації інвалідів:

для повнолітніх інвалідів - медико-соціальною експертною комісією, для дітей-інвалідів - лікарсько-консультативними комісіями лікувально-профілактичних закладів.

Визначення конкретних обсягів, методів і термінів проведення реабілітаційних заходів, які повинні бути здійснені щодо інваліда, дитини-інваліда, кошторис витрат за рахунок бюджетних коштів чи загальнообов'язкового державного соціального страхування, а також контроль за виконанням індивідуальної програми реабілітації інваліда в межах своїх

повноважень здійснюють медико-соціальні експертні комісії (лікарсько-консультаційні комісії лікувально-профілактичних закладів - щодо дітей-інвалідів), органи праці та соціального захисту населення, служби зайнятості, реабілітаційні установи, розпорядники відповідних коштів. Обсяг реабілітаційних заходів, що передбачається індивідуальною програмою реабілітації інваліда, не може бути меншим від передбаченого Державною типовою програмою реабілітації інвалідів.

2.3. Для кого є обов'язковим виконання індивідуальної програми реабілітації?

Індивідуальна програма реабілітації інваліда є обов'язковою для виконання органами виконавчої влади, місцевого самоврядування, реабілітаційними установами, підприємствами, установами, організаціями, в яких працює або перебуває інвалід, дитина-інвалід, незалежно від їх відомчої підпорядкованості, типу і форми власності. Індивідуальна програма реабілітації має для інваліда, дитини-інваліда рекомендаційний характер. Інвалід (або законний представник дитини-інваліда) має право відмовитися від будь-якого виду, форми та обсягу реабілітаційних заходів, передбачених його індивідуальною програмою реабілітації чи від програми в цілому. Інвалід (законний представник дитини-інваліда) самостійно вирішує питання про вибір та забезпечення конкретними засобами чи послугами реабілітації, включаючи засоби пересування, вироби медичного призначення, друковані видання зі спеціальним шрифтом, звукопідсилювальну апаратуру, санаторно-курортне лікування тощо в межах його індивідуальної програми реабілітації.

2.4. Які заходи входять до складу професійної реабілітації?

Професійна реабілітація передбачає відновлення знижених або втрачених професійних функцій, відбір професії та адаптацію до неї інваліда, дитини-інваліда, поновлення трудової діяльності інваліда в колишній або в новій професії. Професійна реабілітація включає заходи із забезпечення зайнятості інвалідів, експертизи потенційних професійних здібностей, професійної орієнтації, професійної підготовки, підготовки робочого місця, професійно-виробничої адаптації, раціонального працевлаштування, динамічного контролю за раціональністю працевлаштування і успішністю професійно-виробничої адаптації. Професійна реабілітація (професійний відбір, професійна орієнтація, професійна освіта, професійна підготовка, перепідготовка, перекваліфікація, раціональне працевлаштування) спрямовується на забезпечення конкурентоспроможності інваліда на ринку праці і його трудового влаштування як у звичайних виробничих умовах, так і у спеціально створених умовах праці. Професійна орієнтація інвалідів у працездатному віці, дітей-інвалідів здійснюється відповідно до індивідуальної програми реабілітації інваліда для підвищення їх конкурентоспроможності на ринку праці, визначення можливостей до професійної підготовки, перепідготовки і наступного працевлаштування. Послуги з професійної

орієнтації дітям-інвалідам надають спеціальні загальноосвітні школи (школи-інтернати), загальноосвітні санаторні школи (школи-інтернати) за участю, у разі необхідності, центрів соціальних служб для молоді, реабілітаційних установ. Професійну орієнтацію інвалідів у працездатному віці, які мають бажання працювати і зареєстровані у державній службі зайнятості, може здійснювати державна служба зайнятості. Держава гарантує інвалідам право на безоплатне отримання професійної освіти і пов'язане з цим обслуговування відповідно до індивідуальної програми реабілітації інваліда. Інваліди, діти-інваліди з важкими формами інвалідності, які потребують спеціальних умов для одержання професійної освіти, за своїм бажанням можуть навчатися у спеціальних навчальних закладах чи в навчальних закладах загального типу, де створюються відповідні умови згідно з державними соціальними нормативами, та у разі необхідності - за навчальними програмами, адаптованими для навчання осіб, які потребують корекції фізичного та/або розумового розвитку. У разі неможливості здійснювати професійну освіту інвалідів, дітей-інвалідів у загальних і спеціальних навчальних закладах їх навчання організовується (за їх згодою або за згодою їх законних представників) вдома за індивідуальними навчальними планами, якщо ця форма допускається змістом професійного навчання за визначеною спеціальністю. Професійна підготовка, перепідготовка, підвищення кваліфікації інвалідів, зареєстрованих у державній службі зайнятості, може здійснюватися державною службою зайнятості і підприємствами, установами, закладами, з якими державною службою зайнятості укладені договори. Професійна реабілітація інвалідів, дітей-інвалідів здійснюється відповідно до індивідуальних програм реабілітації інвалідів та в разі необхідності супроводжується медичним спостереженням за ними.

2.5. Які заходи входять до складу трудової реабілітації?

Трудова реабілітація передбачає тренування відновленої моторної здатності з використанням засобів реабілітації з метою створення інвалідові, дитині-інваліду умов для праці за можливістю у звичайному виробничому середовищі за допомогою індивідуальних заходів. Індивідуальні заходи, що розробляються з урахуванням здібностей і бажань інваліда, дитини-інваліда, повинні передбачати:

- створення умов для отримання найвищої можливої професійної кваліфікації;
- працевлаштування (професійну освіту, професійні підготовку, перепідготовку, перекваліфікацію), при якому інвалідність якнайменше заважатиме виконанню професійних обов'язків;
- пристосування робочого місця (місця навчання) з урахуванням безпеки та особливих потреб інваліда; використання спеціальних пристосувань та/або одягу, необхідного у зв'язку з характером інвалідності.

Трудова реабілітація інвалідів, дітей-інвалідів здійснюється відповідно до їх індивідуальних програм реабілітації та в разі необхідності супроводжується медичним спостереженням за ними.

2.6. Чи можуть не прийняти на роботу або звільнити з причини інвалідності?

Ні. Держава фактично зобов'язує роботодавців працевлаштовувати інвалідів самостійно.

Відмова в укладенні трудового договору або в просуванні по службі, звільнення за ініціативою адміністрації, переведення інваліда на іншу роботу без його згоди з мотивів інвалідності не допускається, за винятком випадків, коли за висновком медико-соціальної експертизи стан його здоров'я перешкоджає виконанню професійних обов'язків, загрожує здоров'ю і безпеці праці інших осіб, або продовження трудової діяльності чи зміна її характеру та обсягу загрожує погіршенню здоров'я інваліда.

Ще на початку 2006 р. всіх роботодавців зобов'язали працевлаштовувати інвалідів самостійно (див. абз. 3 ст. 19 Закону України «Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні»). Причому, як вимагає ч. 5 ст. 19 названого акту, **працевлаштувати інваліда потрібно лише за основним місцем роботи. Тільки в цьому випадку норматив вважається виконаним.**

Натомість **не важливо**, працевлаштований інвалід на повну ставку чи ні, головне, щоб у відділі кадрів підприємства була його трудова книжка.

Норматив працевлаштування інвалідів для всіх роботодавців — 4% середньооблікової чисельності штатних працівників облікового складу за рік, а якщо на підприємстві працює від 8 до 25 осіб, для інваліда потрібно передбачити одне робоче місце. Фактично підприємству, середньооблікова чисельність штату якого не перевищує 37 людей, досить працевлаштувати одного інваліда ($37 \times 4\% \approx 1$).

За невиконання нормативу працевлаштування інвалідів підприємству загрожують адміністративно-господарські санкції. Зокрема, якщо на підприємстві працює від 8 до 15 осіб включно, штраф становитиме половину середньої річної заробітної плати; якщо від 16 осіб і більше, штраф становитиме в розмірі середньої річної зарплати за кожне не зайняте інвалідом робоче місце. Причому на цей вид штрафу не поширюється термін давності.

Крім того, за відмову у працевлаштуванні інвалідів, а також неподання звіту до Фонду соціального захисту інвалідів ст. 188-1 Кодексу України про адміністративні правопорушення передбачений ще й штраф у розмірі 170-340 грн., який стягують з винних посадових осіб підприємства.

2.7. Як отримати статус безробітного?

Державна служба зайнятості відповідно до законів України «Про зайнятість населення» та «Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні» сприяє трудовій реабілітації та працевлаштуванню громадян з особливими потребами з урахуванням рекомендацій медико-соціальної експертної комісії (МСЕК) на вільні та новостворені або пристосовані для них робочі місця, заявлені підприємствами.

З цією метою постійно ведеться облік осіб з інвалідністю, які звернулися за сприянням у працевлаштуванні, та облік робочих місць, на які, за інформацією підприємства, можуть бути працевлаштовані громадяни цієї категорії.

Щоб стати на облік у центр зайнятості, особа з інвалідністю має надати наступні документи:

1. паспорт;
2. трудову книжку;
3. документ про освіту (як і для всіх громадян);
4. посвідчення інваліда (пенсійне посвідчення, видане органами Пенсійного фонду України);
5. довідку до акта огляду МСЕК та індивідуальну програму реабілітації (видається при отриманні групи інвалідності). Але якщо там записано, що інвалід непрацездатний, то центр зайнятості не може взяти його на облік

Сприяння працевлаштуванню відбувається з урахуванням висновків МСЕК (для повнолітніх інвалідів) та лікарсько-консультативних комісій лікувально-профілактичних закладів (для неповнолітніх).

Так, МСЕК і ЛКК проводять експертизу професійної придатності осіб з особливими потребами, що здійснюється насамперед для професій (спеціальностей), за якими вони працювали, навчалися, а також для професій (спеціальностей), здобуття яких можливе в майбутньому.

Вказується перелік професій і рівень кваліфікації, який збережений у тому чи іншому ступені професійної придатності.

Обов'язково вказуються відомості про придатність до відповідної професії:

- у повному обсязі;
- з обмеженням обсягу виконуваних робіт та визначенням тривалості робочого дня.

Зазначається перелік професій, спеціальностей, що рекомендується до освоєння при професійному навчанні, перепідготовці.

Обов'язково надаються рекомендації щодо форми організації навчання:

- у загальноосвітньому навчальному закладі;
- у спеціально організованих умовах (спеціальна загальноосвітня школа, школа-інтернат, спеціальний клас (група у відповідному навчальному закладі),
- спеціальна навчальна програма, легкий режим навчання та інше.

МСЕК та ЛКК здійснюють докладний опис усіх чинників та елементів майбутньої трудової діяльності особи з інвалідністю, в якому обов'язково зазначаються протипоказання за станом здоров'я інваліда до певних видів професійної діяльності, зазначені умови праці (важкість, напруженість, режим праці та відпочинку, форма організації праці, санітарно-гігієнічні чинники) тощо.

Право на призначення допомоги по безробіттю мають лише інваліди, визнані в установленому порядку безробітними, які протягом 12 місяців, що передували початку безробіття, **працювали на умовах повного або неповного робочого дня (тижня) не менше ніж 26 календарних тижнів і сплачували страхові внески.**

Право на професійну підготовку, перепідготовку та підвищення кваліфікації, на працевлаштування з урахуванням надання дотації роботодавцю з коштів Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування на випадок безробіття, на участь в оплачуваних громадських роботах мають лише ті інваліди, які визнані в установленому порядку безробітними і мають право на призначення допомоги по безробіттю.

2.8. Що дає статус безробітного?

Безробітні мають право на матеріальне забезпечення та соціальні послуги. Видами забезпечення є:

- допомога по безробіттю, у тому числі одноразова її виплата для організації безробітним підприємницької діяльності;
- допомога по частковому безробіттю;
- матеріальна допомога у період професійної підготовки, перепідготовки або підвищення кваліфікації безробітного;
- допомога на поховання у разі смерті безробітного або особи, яка перебувала на його утриманні.

Видами соціальних послуг є:

- професійна підготовка або перепідготовка, підвищення кваліфікації та профорієнтація;
- пошук підходящої роботи та сприяння у працевлаштуванні, у тому числі шляхом надання роботодавцю дотації на створення додаткових робочих місць для працевлаштування безробітних та фінансування організації оплачуваних громадських робіт для безробітних (інваліди можуть залучатися до оплачуваних громадських робіт тільки за їх згодою);
- інформаційні та консультаційні послуги, пов'язані з працевлаштуванням.

Право на матеріальне забезпечення на випадок безробіття та соціальні послуги мають застраховані особи.

2.9. Чи поширюються на інвалідів норми про випробування при прийомі на роботу?

При укладенні трудового договору може бути обумовлене угодою сторін випробування з метою перевірки відповідності працівника роботі, яка йому доручається. Випробування не встановлюється при прийнятті на роботу осіб, які не досягли вісімнадцяти років, молодих робітників після закінчення професійних навчально-виховних закладів, молодих спеціалістів після закінчення вищих навчальних закладів, осіб, звільнених у запас з військової чи

альтернативної (невійськової) служби, інвалідів, направлених на роботу відповідно до рекомендації МСЕК.

2.10. Які додаткові гарантії існують для працевлаштування внутрішніх вимушених переселенців?

Потрібно пам'ятати, що Ви відноситесь не лише до категорії людей з особливими потребами, а одночасно іще до однієї категорії громадян, яким держава гарантує підвищений захист – це внутрішні вимушені переселенці. Тобто, Ви маєте фактично дві ґрунтовні підстави для переважного працевлаштування. І нехай перша робота не буде роботою «мрії», однак навіть праця за невелику заробітну платню дозволить отримати значно більше – навички та досвід, що сприятиме пошуку більш кращої роботи. Ви зможете випробувати себе. Отож, шукаючи роботу, ставте до неї об'єктивні та реальні вимоги та не очікуйте на отримання значного прибутку, принаймні на початку кар'єри.

У центрах зайнятості Вам допоможуть:

- знайти роботу – тимчасову або постійну;
- взяти участь у громадських або інших роботах тимчасового характеру;
- пройти професійну підготовку, перепідготовку або підвищити свою кваліфікацію;
- отримати статус безробітного та матеріальну допомогу на випадок безробіття.

В усіх центрах зайнятості єдина база вакансій по Україні.

Усі вакансії – у вільному доступі.

Облік та реєстрація в центрі зайнятості здійснюється незалежно від зареєстрованого місця проживання чи перебування.

Усі послуги – безкоштовні.

Навіть якщо у Вас немає документів, в центрах зайнятості Ви можете отримати:

- інформацію про вакансії, навчальні заклади, підприємства, установи, організації, з якими співпрацює служба зайнятості;
- консультації та правову допомогу з питань працевлаштування або звільнення з роботи, отримання статусу безробітного, допомоги по безробіттю, інших послуг державної служби зайнятості;
- рекомендації відносно вибору чи зміни професій, послуги з професійної орієнтації.

Для внесення даних до Єдиної інформаційно-аналітичної системи державної служби зайнятості як шукача роботи та підбору підходящої роботи, Вам необхідно подати до центру зайнятості:

- паспорт громадянина України або інший документ, що посвідчує особу;
- облікову картку платника податків (ідентифікаційний код).

Для отримання статусу безробітного та матеріальної допомоги по безробіттю Вам крім вищезазначених документів слід подати:

- трудову книжку (або її дублікат чи довідку архівної установи про прийняття та звільнення з роботи), або документ, що підтверджує періоди зайнятості (наприклад, цивільно-правовий договір);
- диплом або інші документи про освіту;
- військовий квиток (у разі необхідності).

Якщо Ви вже зареєструвалися в центрах зайнятості Донецької або Луганської області, Ви маєте право продовжувати отримувати соціальні послуги та допомогу по безробіттю у будь-якому іншому центрі зайнятості за місцем Вашого перебування.

Якщо Ви втратили паспорт, Ви можете пред'явити тимчасове посвідчення, що підтверджує особу громадянина України.

Отримати таке посвідчення та відновити паспорт Ви зможете у територіальних відділеннях Державної міграційної служби України, або у кімнатах (місцях) допомоги вимушеним переселенцям з АР Крим і Севастополя, Донецької та Луганської областей за адресами:

- Київ: бул. Тараса Шевченка, 27 (м. Університет);*
- Вінниця: вул. 50 річчя Перемоги, 20-а, тел. (0432) 60-19-08;*
- Житомир: вул. І. Огієнка, 1/34, тел. (0412) 48-25-65;*
- Івано-Франківськ: вул. Гнатюка, 29, тел.(0342) 50-40-03;*
- Луцьк: пр. Грушевського, 4-в, тел. (0332) 77-05-42;*
- Львів: вул. Б.Хмельницького, 212, тел. (032) 245-54-40;*
- Рівне: вул. 16-го Липня, 6-а, тел. (0362) 26-77-84;*
- Суми: Покровська площа, 11, тел.(0542) 77-23-95;*
- Тернопіль: вул. Руська, 17, тел. (0352) 52-33-15;*
- Херсон: вул. Перекопська, 157, тел. (0552) 34-31-34;*
- Хмельницький: вул. Прибузька, 30-а, тел. (0382) 61-63-31;*
- Черкаси: бул. Т.Шевченка, 132, тел.(0472) 33-11-68;*
- Чернівці: вул. Руська, 31-а, тел.(0372) 51-84-16.*

У разі відсутності облікової картки платника податків необхідно звернутися до будь-якого відділення Державної фіскальної служби України за місцем Вашого тимчасового проживання.

У разі відсутності трудової книжки пропонуються такі варіанти вирішення проблеми:

Якщо Ви не змогли припинити трудові відносини або інший вид зайнятості і Ваша трудова книжка знаходиться у роботодавця:

- необхідно звернутися до роботодавця із заявою про звільнення та проханням вислати трудову книжку поштою разом з наказом про звільнення;
- якщо підприємство тимчасово не працює або ліквідоване, необхідно звернутися до суду для одностороннього припинення трудових відносин.

Спеціалісти центру зайнятості допоможуть Вам скласти позовну заяву до суду для оформлення одностороннього припинення трудових відносин.

Особи, які переселилися з АР Крим та зони проведення АТО, і зареєструвалися як внутрішньо переміщені особи, проте не мають трудової книжки або інших документів, що підтверджують періоди зайнятості, тощо, отримують статус безробітного за спрощеною процедурою. При цьому

допомога по безробіттю до отримання вищезазначених документів та відомостей про страховий стаж призначається у мінімальному розмірі, встановленому законодавством України на випадок безробіття.

Особи, які переселилися з тимчасово окупованої території АР Крим та звільнилися з роботи, проте не мають трудової книжки або інших документів, що підтверджують періоди зайнятості, реєструються як безробітні на підставі наявних документів. Допомога по безробіттю виплачуватиметься у мінімальному розмірі (554 грн.) до отримання документів та відомостей про періоди трудової діяльності, заробітну плату (дохід), страховий стаж.

Для оформлення трудових відносин з роботодавцем необхідні:

- паспорт громадянина України або тимчасове посвідчення громадянина України;
- облікова картка платника податків (ідентифікаційний код);
- трудова книжка;
- диплом або інші документи про освіту.

Також Ви можете знайти роботу за сумісництвом або шляхом укладення цивільно-правового договору (про надання послуг, виконання робіт) – у цьому випадку трудова книжка не потрібна.

За більш детальною інформацією звертайтеся до будь-якого зручного для Вашого відвідування центру зайнятості.

2.11. Чи існують особливості законодавчого регулювання праці інвалідів після укладення трудового договору?

Трудові правовідносини регулюються в Україні Кодексом Законів про працю. Регулювання виконання інвалідами їх трудових обов'язків не відрізняється від виконання трудових обов'язків іншими категоріями робітників. Однак існують певні відмінності, мова про які піде далі.

Вже на стадії укладання трудового договору є норми, які регулюють особливості щодо такого суб'єкта правовідносин, як інваліди.

2.12. Чи повинна сприяти державна служба зайнятості у розвитку підприємницької діяльності особи?

Державна служба зайнятості сприяє безробітним в організації підприємницької діяльності шляхом одноразової виплати допомоги по безробіттю.

Скористатися правом на одноразову виплату допомоги можуть за власним бажанням особи, які досягли 18-річного віку, зареєстровані як безробітні у державній службі зайнятості за місцем проживання і не можуть бути працевлаштовані за сприяння служби зайнятості протягом трьох місяців у зв'язку з відсутністю підходящої роботи.

Одноразова виплата допомоги по безробіттю здійснюється у розмірі річної суми допомоги по безробіттю, визначеної конкретному безробітному. Якщо безробітний вже отримав частину призначеної допомоги, то виплачується

її залишок. Одноразова виплата допомоги по безробіттю особам передпенсійного віку здійснюється на загальних підставах у розмірі річної суми допомоги.

Якщо безробітний вже отримав допомогу по безробіттю протягом 360 календарних днів, то йому може бути виплачено одноразово допомога по безробіттю за наступні 360 календарних днів.

2.13. Чи зберігається допомога при направленні безробітного на професійну підготовку, перепідготовку або підвищення кваліфікації?

У період професійної підготовки, перепідготовки або підвищення кваліфікації безробітного застрахованим та незастрахованим особам, визнаним відповідно до Закону України "Про зайнятість населення" безробітними, які за направленням державної служби зайнятості проходять професійне навчання у навчальних закладах, на підприємствах, в установах і організаціях незалежно від форм власності та їх підпорядкування, надається матеріальна допомога у розмірі допомоги по безробіттю, визначеному для відповідної категорії безробітних, та оплачуються вартість проїзду безробітного до місця проведення професійного навчання, якщо воно здійснюється в іншій місцевості, та у зворотному напрямку, а також проживання в період професійного навчання.

2.14. Які є умови та порядок виплати матеріальної допомоги у період професійного навчання?

Матеріальна допомога у період професійного навчання призначається за умови відвідування безробітним занять без пропусків без поважних причин, що підтверджується відповідним табелем.

Поважними причинами пропусків занять вважаються:

- хвороба безробітного;
- догляд за хворою дитиною віком до 14 років;
- догляд за хворими близькими родичами;
- смерть близьких родичів - чоловіка (дружини), дітей, батьків, братів, сестер, бабусь і дідусів;
- відвідування лікарні, судових та правоохоронних органів, райвійськоматів, інших державних установ, що підтверджено відповідними документами.

Матеріальна допомога у період професійного навчання призначається на підставі особистої заяви безробітного, а якщо безробітного направлено на професійне навчання до призначення допомоги по безробіттю, - довідки про середню заробітну плату за останнім місцем роботи, відомостей трудової книжки, за пред'явленням свідоцтва про загальнообов'язкове державне соціальне страхування та паспорта або документа, що посвідчує особу. Рішення про призначення матеріальної допомоги у період професійного навчання, її розмір і строки виплати, відкладення, скорочення та припинення виплати оформлюється наказом центру зайнятості, номер і дата якого заносяться до картки персонального обліку безробітного. З цим наказом

безробітний ознайомлюється під особистий підпис у картці обліку прийнятих рішень керівництва центру зайнятості.

Якщо в день призначення матеріальної допомоги у період професійного навчання відсутні відомості, що впливають на її розмір, то вона призначається у розмірі, установленому законодавством, до отримання необхідних відомостей, але не більше шести місяців з дня призначення цієї допомоги. Після їх отримання здійснюється перерахунок матеріальної допомоги у період професійного навчання. Якщо зазначені відомості отримані пізніше шести місяців без поважних причин, то перерахунок матеріальної допомоги у період професійного навчання не здійснюється.

2.15. Які пільги та привілеї передбачені для працівників з інвалідністю?

Відповідно до вимог КЗпП України інваліди мають право на додаткові пільги та привілеї в порівнянні з іншими працівниками.

Факт їхнього порушення розцінюється як порушення законодавства про працю та може стати причиною залучення винних осіб до адміністративної відповідальності.

Порушення встановлених термінів виплати пенсій, стипендій, заробітної плати, виплата її не в повному обсязі, а також інші порушення вимог законодавства про працю - спричиняють накладення штрафу на посадових осіб підприємств, установ й організацій незалежно від форм власності та громадян - суб'єктів підприємницької діяльності від п'ятнадцяти до п'ятдесяти не оподатковуваних податком мінімумів доходів громадян.

Порушення вимог законодавчих й інших нормативних актів про охорону праці спричиняє накладення штрафу на працівників від двох до п'яти не оподатковуваних податком мінімумів доходів громадян і на посадових осіб підприємств, установ, організацій незалежно від форм власності та громадян-суб'єктів підприємницької діяльності - від п'яти до десяти не оподатковуваних податком мінімумів доходів громадян.

Зокрема, інвалід має право на:

- працевлаштування без випробувального терміну (при направленні на роботу МСЕК);
- неповний робочий день або робочий тиждень (встановлюється за бажанням інваліда);
- відмову працювати в нічний час і надурочно;
- надання щорічної відпустки в зручний для нього час;
- основну відпустку мінімальною тривалістю 30 (для інвалідів I й II груп) і 26 календарних днів (для інвалідів III групи);
- неоплачувану відпустку тривалістю 60 (для інвалідів I й II груп) і 30 календарних днів (для інвалідів III групи);
- розірвання строкового трудового договору (якщо стан здоров'я інваліда став перешкоджати виконанню трудових обов'язків).

Прийняття на роботу та переведення на іншу роботу

Роботодавець не може відмовити людині з інвалідністю в укладенні трудового договору або у просуванні по службі, а також звільнити за ініціативою адміністрації, перевести такого працівника на іншу роботу без його згоди з мотивів інвалідності, за винятком випадків, коли за висновком медико-соціальної експертної комісії (МСЕК) стан його здоров'я перешкоджає виконанню професійних обов'язків, загрожує здоров'ю та безпечній праці інших осіб, або продовження трудової діяльності чи зміна її характеру та обсягу загрожує погіршенням здоров'я людини з інвалідністю.

Під час прийняття на роботу людей з інвалідністю, направлених відповідно до рекомендацій МСЕК, роботодавці не мають права встановлювати для них випробування.

Звільнення та перекваліфікація працівника

Працівники-інваліди мають переважне право залишитися на роботі, якщо на підприємстві відбувається скорочення чисельності чи штату працівників у зв'язку зі змінами в організації виробництва та праці. Такий пріоритет мають лише працівники, інвалідність яких настала на цьому підприємстві як трудове каліцтво або професійне захворювання.

За працівником, який втратив працездатність у зв'язку з нещасним випадком на виробництві або професійним захворюванням, зберігається місце роботи та середня заробітна плата на весь період до відновлення працездатності або до встановлення стійкої втрати професійної працездатності. У разі неможливості виконання працівником попередньої роботи, роботодавець зобов'язаний організувати навчання, перекваліфікацію та працевлаштування особи з інвалідністю відповідно до рекомендацій МСЕК.

Якщо стан здоров'я людини з інвалідністю перешкоджає виконанню її професійних обов'язків, то вона має право достроково припинити укладений з нею трудовий договір.

Право на неповний робочий день або робочий тиждень

За бажанням працівника-інваліда роботодавець зобов'язаний встановити йому пільгові умови праці.

Оплата праці в цих випадках здійснюється пропорційно відпрацьованому часу або залежно від виробітку.

Сутність неповного робочого часу полягає в тому, що працівник працює менше за звичайну тривалість робочого часу і при цьому оплата його праці здійснюється пропорційно до відпрацьованого часу або залежно від виробітку. Причому таке зменшення може встановлюватися шляхом:

- зменшення тривалості щоденної роботи;
- зменшення кількості днів роботи протягом тижня або одночасного зменшення кількості днів і тривалості щоденної роботи.

Усе залежатиме від домовленості між роботодавцем і працівником-інвалідом. Так, це можуть бути і дві години на день, і дві години на тиждень. Однак при цьому має бути дотримано мінімальних державних гарантій щодо оплати праці. Більше того, якщо індивідуальною програмою інваліда передбачено зменшену тривалість робочого часу, роботодавець просто зобов'язаний створити такі умови.

Право на пільгові умови праці

Залучення інвалідів до роботи у нічний час та до надурочних робіт допускається лише за їхньої згоди та за умови, що це не суперечить рекомендаціям МСЕК.

Право на довшу тривалість відпустки

Збільшена тривалість відпустки: інвалідам першої та другої груп надається щорічна основна відпустка тривалістю 30 календарних днів, а інвалідам третьої групи – 26 календарних днів. Відпустки надаються у зручний для них час.

Додаткова відпустка. Людям з інвалідністю може бути надано додаткову відпустку (без збереження заробітної плати) тривалістю до двох місяців (інвалідам першої та другої груп – 60 календарних днів, а інвалідам третьої групи – 30 календарних днів щорічно).

Роботодавці зобов'язані надати відпустку без збереження заробітної плати, якщо працівник, котрий має статус інваліда, висловив таке бажання (подав відповідну заяву).

Термін надання відпустки. Працівники-інваліди, які нещодавно влаштувалися на роботу та ще не відпрацювали перших шести місяців на підприємстві, мають право піти в щорічну оплачувану відпустку повної тривалості до настання шестимісячного терміну їх безперервної роботи на цьому підприємстві. Ті працівники-інваліди, які працюють на підприємстві вже тривалий час, за своїм бажанням мають право піти у щорічну відпустку в зручний для них час.

У разі, якщо колективний договір підприємства встановлює додаткові відпустки, або інвалід має право на додаткові відпустки на інших підставах, то кількість днів додаткової відпустки додається до основної щорічної відпустки.

Оскільки тривалість відпустки встановлено з розрахунку на рік, то працівник з інвалідністю може за своїм бажанням розбити і використати її частинами протягом року.

Крім того, як і всі інші працівники, працівники з інвалідністю можуть претендувати на неоплачувану відпустку за згодою сторін тривалістю не більше за 15 днів на рік.

РОЗДІЛ 3. МАПА МОЖЛИВОСТЕЙ (КОРИСНІ ПОСИЛАННЯ ТА ЛІНКИ)

3.1. Працевлаштування

Інформацію про вакансії Ви можете отримати в режимі он-лайн на сайті Державної служби зайнятості України. Там же розміщується корисна інформація про порядок вирішення тих або інших питань, адреси відповідних органів і служб, а також можна отримати консультацію в режимі он-лайн.

Деталі на офіційних Інтернет-порталах державної служби зайнятості: www.dcz.gov.ua та www.trud.gov.ua.

В Інтернеті дуже багато різноманітних сайтів, присвячених пошуку роботи. В тому числі й за кордоном, проте рекомендується починати пошук з офіційних сторінок державних інституцій, оскільки це зменшує ризик наразитися на обман.

3.2. Національні освітні заклади

Учбові закладі Міністерства праці та соціальної політики України, в яких можуть навчатися інваліди за направленням органів праці та соціального захисту населення

1. Всеукраїнський центр професійної реабілітації України

Державна установа національного значення Міністерства соціальної політики України.

Навчання – за рахунок держави.

До Центру приймаються громадяни України із числа дітей-інвалідів віком від 16 років та інвалідів I-III груп, які виявили бажання здобути професійно-технічну освіту та:

- постійно проживають на території України і перебувають на обліку в органах соціального захисту населення, а також за висновком МСЕК (ЛКК) потребують професійної реабілітації;

- не мають протипоказань для навчання та роботи за робітничими професіями, за якими здійснюється професійна реабілітація у Центрі;

- мають освітній рівень, достатній для оволодіння відповідними робітничими професіями.

За видами захворювання (згідно нозологій, визначених Державною типовою програмою): з ураженням опорно-рухового апарату та центральної і периферичної нервової системи; з психічними захворюваннями та розумовою відсталістю; з ураженням органів слуху; з ураженням органів зору; з ураженням внутрішніх органів; з онкологічними захворюваннями.

Протипоказання: гострі інфекційні захворювання до закінчення строку ізоляції; венеричні захворювання; усі захворювання в гострій стадії та заразній формі; часті судомні напади та їх еквіваленти; низький реабілітаційний потенціал.

Порядок направлення до Центру та перелік необхідних документів розміщений на сайті: <http://www.vcpri.com.ua/pravila-prijomu/>

Адреса: урочище «Туровча лісова» - 2, с. Лютіж, Вишгородський район, Київська область, 07352.

Контакти: тел./факс (04596) 4-00-11, (044) 425-84-91, vcpri@ukr.net, vcpri.info@gmail.com

Сайт: <http://www.vcpri.com.ua>

У ВЦПРІ мають можливість пройти медично-професійну реабілітацію інваліди 1-3 групи за направленнями регіональних і місцевих органів соціального захисту населення.

Професій та тривалість курсу реабілітації (навчання):

Бджоляр - 6,5 місяців

Взуттьовик з ремонту взуття – 5 місяців

Вишивальник - 10 місяців

Касир торговельного залу - 3 місяці

Манікюрник – 3,5 місяців

Молодша медична сестра – 6,5 місяців

Обліковець з реєстрації бухгалтерських даних - 10 місяців

Оператор комп'ютерного набору - 10 місяців

Оператор комп'ютерної верстки - 10 місяців

Перукар (перукар-модельєр) - 6 місяців

Секретар керівника (підприємства, організації, установи) - 7 місяців

Слюсар з ремонту автомобілів - 10 місяців

Соціальний робітник - 10 місяців

Черговий по поверху (готелю, кемпінгу, пансіонату) - 3,5 місяці

Швачка - 10 місяців.

2. Житомирський технічний ліцей-інтернат

Державна установа. Навчання – за рахунок держави.

Навчальний заклад здійснює підготовку кваліфікованих робітників для підприємств побутового обслуговування, організацій соціального захисту населення України та індивідуальної трудової діяльності.

Спеціальності:

Офісний службовець (бухгалтерія).

Взуттьовик;

Електромеханік з ремонту та обслуговування лічильно-обчислювальних машин;

Кухар, кондитер;

Оператор комп'ютерного набору;

Радіомеханік з обслуговування та ремонту радіотелевізійної апаратури;

Секретар керівник;

Слюсар-електрик з ремонту електроустаткування;

Соціальний працівник.

Прийом документів до 20 серпня, початок занять 1 вересня.

Порядок прийому та перелік необхідних документів розміщений на сайті: <http://zhui.ucoz.ru/index/abiturientam/0-11>.

Адреса: 10029, м. Житомир, вул. Небесної Сотні (колишня — Московська), 43

Контакти: тел.: 47-32-71, 47-32-74 (приймальна директора), 47-32-77(факс), моб.тел. (068) 677-62-03; (093) 408-32-77

Сайт: <http://zhui.ucoz.ru/index/istorija/0-10>.

3. Харківський обліково-економічний технікум-інтернат ім. Ф.Г. Ананченка

Державна установа. Навчання – за рахунок держави.

Зараз технікум готує спеціалістів за двома спеціальностями: «Бухгалтерський облік» та «Соціальна робота». Після закінчення технікуму випускники одержують диплом молодшого спеціаліста та атестат про повну середню освіту. Далі студенти мають змогу продовжити навчання у ВНЗ III-IV рівнів акредитації.

Студенти-інваліди, які навчаються на денному відділенні знаходяться на державному забезпеченні: безкоштовно проживають у гуртожитку, мають 4-х разове харчування та цілодобове медичне обслуговування.

В поточному навчальному році колектив викладачів розпочав роботу над методичною темою: "Формування професійних компетенцій у студентів, як фактор досягнення нового рівня конкурентоспроможності майбутніх спеціалістів", що є продовженням роботи над досягненням основної мети: навчання і виховання майбутніх спеціалістів з числа дітей з особливими потребами, залучення їх до суспільного життя і корисної праці.

Адреса: 61064, м. Харків, вул. Полтавський Шлях, 133

Контакти: тел. (057) 370-31-43, 370-41-51, 370-30-52,

e-mail: huet@list.ru

Сайт: <http://khoeti.com.ua/index.html>

4. Кам'янець-Подільський планово-економічний технікум

Державна установа. Навчання – за рахунок держави.

Навчальний заклад проводить підготовку молодших спеціалістів за такими напрямками:

- Економіка та підприємництво;*
- Соціальне забезпечення.*

Прийом до технікуму осіб з обмеженими фізичними можливостями (інваліди I-III груп та інваліди з дитинства) та вступників за кошти фізичних та юридичних осіб, які вступають на основі базової загальної середньої освіти (9 класів) проводиться на I курс на конкурсній основі за результатами наступних вступних випробувань.

Адреса технікуму: 32300 м. Кам'янець-Подільський, Хмельницької області, вулиця Годованця, 13.

Тел. 3-26-51, 3-26-22, 0966494550, 0507175887

Сайт: www.peti.km.ua.

5. Чернігівський інститут права, соціальних технологій і праці

Державна установа. Навчання – за рахунок держави. Є і платне навчання.

Чернігівський державний інститут права, соціальних технологій та праці здійснює підготовку студентів за напрямками:

- право,
- управління персоналом і економіка праці,
- фінанси і кредит,
- соціальна робота;

за спеціальностями:

- соціальна робота,
- правознавство.

В Чернігівському державному інституті права, соціальних технологій та праці функціонують факультети:

- юридичний,
- соціально-економічний,
- факультет заочної освіти,
- економіко-правовий технікум.

Тел.: (0462) 72-40-71 (0462) 612-123

Адреса: м. Чернігів, вул.50 років ВЛКСМ 1-а

ЗВЕРНІТЬ УВАГУ!!!! Прийом на навчання до інших навчальних закладів для інвалідів здійснюється у загальному порядку, за винятком випадків, коли навчання пов'язане з необхідністю доведення певного ступеня придатності за станом здоров'я! Тобто, Ви маєте можливість подавати документи до будь-якого освітнього закладу (за умови дотримання встановлених правил прийому) та при цьому навіть матимете пільги при вступі та навчанні.

В Україні створено **Довідник вищих навчальних закладів**, що містить інформацію про вузи України III–IV рівня акредитації. У кожному вузі Ви зможете знайти інформацію про форму власності вищого навчального закладу, приблизну вартість навчання, перелік спеціальностей з яких вищий навчальний заклад готує фахівців, а також перелік конкурсних предметів, які необхідні для вступу до цього вищого навчального закладу. Для пошуку вузу ви можете скористатись формою пошуку вищого навчального закладу, яка дає можливість відфільтрувати навчальні заклади за формою власності, місцем знаходження та напрямками підготовки фахівців у вузі за посиланням: <http://osvita.ua/vnz/guide/>.

Так само з Інтернету можна отримати інформацію про вищі навчальні заклади України I–II рівня акредитації (**коледжі, професійно-технічні навчальні заклади**). Для пошуку коледжу ви можете скористатись формою пошуку навчального закладу, яка дає можливість відфільтрувати навчальні заклади за формою власності, місцем знаходження та напрямками підготовки фахівців, за посиланням: <http://osvita.ua/vnz/college/>.

3.3. Освітні програми за кордоном

Інститут життєвого розвитку (Life Development Institute) у штаті Арізона, США пропонує визнані та повністю акредитовані програми середньої школи, коледжу та кар'єрні програми для людей з обмеженими можливостями навчання, синдромом Аспергера, аутизму та інших дотичних розладів.

Інститут пропонує нетрадиційну освіту.

Навчання платне, вартість залежить від виду курсу. Може також вимагатися реєстраційний внесок у розмірі \$50 при поданні документів.

Увага! Є можливість отримати стипендію, що покриватиме повністю або частково витрати на навчання.

Прийом – круглий рік.

Вимоги до абітурієнтів: вік від 17 років; заповнена заявка на сайті Інституту; підтвердження володіння мовою; копії документів про освіту; платоспроможність, сплата страховки, мотиваційний лист.

Увага! Набір документів та вимог залежить від курсу!

Деталі на сайті: <http://discoverldi.com/>

Університет Брістолю (University of Bristol) є одним з найпопулярніших і успішних університетів Великобританії і зайняв в топ-40 університетів в світі в рейтингу QS World University 2015.

Університет пропонує безліч навчальних курсів, починаючи з бухгалтерського обліку та аудиту, театрального мистецтва, соціології, політології, фізики та закінчуючи екологічними науками.

Університет має особливу політику щодо створення умов для навчання студентів-інвалідів, а також пропонує знижки або стипендію на навчання (детальніше за посиланням: <http://www.bristol.ac.uk/academic-quality/assessment/annex/disabled-students/>).

На навчання приймаються студенти з різними формами інвалідності, зокрема, хворі на аутизм, хворобу Аспергера, дислексію, діспраксію, мають різні психічні проблеми зі здоров'ям, розлади руху, сенсорні порушення, епілепсію, ВІЛ / СНІД, хронічну втому тощо.

Адреса: University of Bristol, Senate House, Tyndall Avenue, Bristol, BS8 1TH, UK

Tel: +44 (0)117 928 9000

Деталі на сайті: <http://www.bristol.ac.uk/>

Ліверпуль Хоуп університет (Liverpool Hope University) пропонує безліч навчальних курсів (бакалаврат, а також аспірантуру) з таких тематик, як фінанси, мистецтво та дизайн, історія, біологічні науки, кримінологія, бізнес, менеджмент, християнське богослов'я, комп'ютерні науки, креативне письмо, танці, дослідження інвалідності в освіті, екологія, інформаційні технології, математика, музика, харчування, філософія та етика, політика, психологія,

соціальна політика, соціальна робота, соціологія, особливі освітні потреби, спорт, теологія, туризм тощо.

Університет надає матеріальну підтримку студентам з інвалідністю, що полягає у частковому покритті витрат на навчання та проживання (детальніше за

посиланням: <https://www.hope.ac.uk/lifeathope/studentsupport/welfareandbenefits/disabledstudentsdisabilitybenefits/>).

Адреса: Hope Park, Liverpool, L16 9JD, UK

Tel: +44 (0)151 291 3000

Деталі на сайті: <https://www.hope.ac.uk/>

Центр дослідження інвалідності Школи соціології та соціальної політики університету Лідса (Center for Disability Studies, Leeds University) пропонує різноманітні навчальні модулі для людей з обмеженими можливостями, зокрема такі, як створення стійкого майбутнього; підприємство та інновації; етика, релігія і закон; засоби масової інформації, культури і творчості; особистісний і професійний розвиток тощо.

Центр передбачає можливість отримання знижки або стипендії на навчання.

Адреса: Centre for Disability Studies, c/o Marie Johnson, School of Sociology and Social Policy, University of Leeds, LS2 9JT, England

fax: +44 113 343 4415

Деталі на сайті: <http://disability-studies.leeds.ac.uk/>

На цьому сайті також розміщена інформація про дослідження інвалідності в країнах Європи.

Центр дослідження інвалідності Ланкастерського університету (Centre for Disability Research, Lancaster University) є спеціалізованим закладом, в якому проводяться міждисциплінарні дослідження різних форми непрацевдатності. Центр був офіційно створений в січні 2008 року і є базою для різних педагогічних і наукових кадрів з цілого ряду дисциплін в соціальних і гуманітарних науках, технічних науках, науках управління та охорони здоров'я і медицини.

Центр пропонує навчання та підвищення кваліфікації за різними напрямками: біомедичні науки; клінічна психологія; інновації і вдосконалення науки; лідерство і менеджмент тощо.

Адреса: Faculty of Health and Medicine, Furness College, Lancaster University, Lancaster, LA1 4YG, United Kingdom

fax: +44 (0)1524 593169

Деталі на сайті: <http://www.lancaster.ac.uk/>

Триніті-коледж Дубліна (Trinity College Dublin, Ireland) - проводить підготовку фахівців у галузі захисту прав інвалідів. Навчання включає у себе занурення в політику і практику застосування Конвенції Організації Об'єднаних Націй про права інвалідів та відповідних документів в області прав людини;

ознайомлення з основними глобальними питаннями в області інвалідності; стажування в різних організаціях, які займаються захистом прав інвалідів; доступ до унікального досвіду Національного інституту інтелектуальної інвалідності та Центру дослідження проблем людей з обмеженим слухом тощо.

Коледж також проводить підготовку фахівців з комп'ютерних, гуманітарних, природничих наук тощо.

Адреса: Trinity College Dublin, the University of Dublin, College Green, Dublin 2, Ireland

T: +353 1 896 1000

Деталі на сайті: <http://www.tcd.ie/>

Увага! Для вивчення в цьому університеті необхідно говорити по-англійськи. Замовити оцінку свого рівня володіння англійською мовою можна за посиланням: http://takeielts.britishcouncil.org/book-your-test/book-now?utm_source=StudyPortals.eu&utm_campaign=SP_text_ad

Додаткову інформацію щодо більше, ніж 80 000 освітніх програм з 2 100 провідних університетів у 67 країнах можна за посиланням: <http://www.studyportals.com/>

Цей портал є одним з багатьох, де можна отримати подібну інформацію.

Будь-який українець також має можливість узяти участь в різноманітних освітніх програмах в країнах Європи, а представництво ЄС навіть підготувало відповідний посібник з цих питань. Близько ста сторінок збірника містять інформацію про майже усі європейські освітні програми (бакалаврські, магістерські, докторські, тощо), доступні для української молоді до 2020 року.

Переглянути посібник у форматі pdf можна за посиланням: http://eeas.europa.eu/delegations/ukraine/documents/virtual_library/education-in-eu_uk.pdf.